

زین‌عابدین یونس

آوازپیش تک

فرشاد کوشه؛ کتاب «در جست‌وجوی اصالت» نوشته «چارلز گیان» مجموعه مقالاتی در مورد مفهوم اصالت در زندگی انسان و نظرات‌های مختلف نظری است. اینکه معنای اصالت چرا و چگونه تغییر پیدا کرده‌است؟ اصالت زمانی به این معنی بود که چیزی از تصویر کیهانی بزرگ‌تری باشیم و زمانی دیگر به معنای تامل و تعمق در جهان درونی خود. نویسنده تلاش می‌کند خاستگاه‌های مختلف این مفهوم را در تاریخ اندیشه بررسی و نقد کند.
اینکه اصالت را باید در امور جزئی و شخصی بررسی کرد یا در امور کیهانی. می‌توان استدلال کرد که آرمان زیستن اصیل در تمام جنبش‌هایی که فرهنگ خودار تقابلی را می‌سازند، مطلقاً نقش محوری دارد. بسیاری از تأثیرگذارترین نویسندگان این سنت به تصریح یا به تلویح در نوشته‌هایشان به طرح اصیل‌شدن اشاره می‌کنند. اما این آرمان تنها مورد علاقه نویسندگان عصر نو نیست. فلاسفه‌ای با گرایش‌های عمیقا متفاوت، افکارشان را به این بحث معطوف کرده‌اند. طیفی از

اسکاکن لاش

پروو لاور

به بهانه کتاب «آینده نظریه اجتماعی» در مصاحبه نیکلاس گین با ۹ متفکر برجسته معاصر علوم اجتماعی

اندیشیدن به آینده نظریه اجتماعی: آری به جامعه‌شناسی

محمدرضا مهدیزاده

حد و مرز ملی و جامعه‌ای/مجلی/جهانی و بسط و محاط کردن شبکه‌های جدید ارتباطی و با ساختاری کاملاًجدید و بدون دخالت انسان متجسد و عینی (ماتریکس‌وار و به صورت سیال و متکثر) هجوم برده چه چیزی از آن و در نتیجه علوم اجتماعی باقی خواهد ماند. آیا آینده علوم اجتماعی در سایه‌سار ایده «مرگ امر اجتماعی» رو به سوی غنودن در حفره سیاه ناشی از فروپاشی واقعیت مجازی است؟ پاسخ به این موضوع مهم و کلیدی را نیکلاس گین در این کتاب از زبان و اندیشه و کتاب و نوشته‌های افرادی (در مصاحبه با آنها) استخراج و گردآوری کرده است که هر کدام در حوزه‌ای از این علوم صاحب‌نظر و صاحب‌مکتب و نوشته هستند. در عصر عدم قطعیت شاید در نهایت سراسرت‌ترین و قطعی‌ترین پاسخ به موضوع فوق آن باشد که امر اجتماعی به‌جای محوشدن در حال تغییر و تبدیل به امر فراجتماعی است. امر اجتماعی‌ای که با کوشش وبر و مارکس برای تحلیل واکاوی معنای انسانی و راه‌ای اجتماعی (و نه صرفاً راه‌ای سیاسی) و در نتیجه آزادی انسانی سر برآورد، اینک در نگاه ۹ نفر از متفکران غربی از زوایای سیالیت امر اجتماعی در مفهوم پستمدرن (پاومن)، ارتباط با ادبیات باتلر، تلفیقی و هم‌کنارانه‌بودن اشیا و افراد (لاتور)، اطلاعات و تکنولوژی (لش)، بعد حرکتی و جنبشی و شبکه‌ها (پوری)، فضا و قدرت (پس)، بعد جهان‌وطن و فرمالی (بک)، قدرت و دولت و حکومتگری (رز) و در نهایت بعد سبب‌استعماری و امپراتوری و جمهوری‌خواهی مدرنیته غربی (ورجس) مورد تامل مجدد قرار می‌گیرد. طرح این نظرات نه از پیر اهر راه‌حل نظری و ختم مقال به ما، که برلنگیختن مباحث و پرسش‌های بیشتر است. تاملات مجددی که بتواند هرچه بیشتر «مناطق خاکستری» ناشی از جهانی‌شدن را که خارج از قلمرو بررسی قدرت‌ند، فقر و فساد و خشونت فزاینده در جهان؛ امکان ارایه یک مفهوم پسا-اجتماعی از مفهوم کلاسیک امر اجتماعی و وضعیت و میزان سرعت تغییر نظریه در جهان به‌سرعت تغییر کنند» (به دلایل تکنولوژیک) را برای ما بیشتر روشن و تصویر کند و «اتخیل جامعه‌شناختی» ما را بیشتر بال و پر دهند. به‌عبارتی دیگر «اندیشه انتقادی را به سوی مطالعه دگرگون‌گرِ های عظیمی هدایت کنند که امروز رخ می‌دهند، تغییراتی همچون جهانی‌شدن یا فراملی‌شدن روابط سیاسی و اجتماعی خاص، قدرت زیاد یا «عاملیت» تکنولوژی‌ها یا اشیا و ظهور اشکال

آینده نظریه اجتماعی

نیکلاس گین
ترجمه: محمدرضا مهدیزاده
ناشر: جامعه‌شناسان
نوبت چاپ: ۱۳۹۲
قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

فزاینده ناپایدار و سیال اجتماعات) (گین، ۱۳۹۲: ۲۷).

اهمیت و دلالت شرقی یا محلی ترجمه کتاب نیز همین شرایط اجتماعی مشابه در کشور و بر همه کنونی است. آنچه در غرب مایه بروز و پرچمداری «مرگ امر اجتماعی» و اجیزی به‌نام جامعه وجود ندارد، شد، بخش عمده‌ای از آن راه ایدئولوژی و نظرات نئولیبرالی بود که بر اساس نظر بیشتر جامعه‌شناسان، رهبران سیاسی با توسل به آن از دهه ۱۹۷۰ دولت‌های نئولیبرال را تشکیل دادند زیرا در آن فضا سرمایه‌داری وارد مجموعه‌ای از بحران‌های جهان‌گستر شده بود؛ بحران نفت، رکود، بحران بدهی‌ها و بحران مشروعیت به‌دلیل شیوع گسترده سوسیالیسم— که همه آنها منافع و کنترل سرمایه‌داران را بر اقتصاد به تحلیل می‌برد. از نظر دانشوران مارکسیستی چون دیوید هاروی، نئولیبرالیسم یک واکنش سرمایه‌داری بود. سرمایه‌داران و متحدان سیاسی آنها به‌دنبال پیاده‌سازی سیاست‌های نئولیبرال بودند تا شرایط را برای سودآوری و قدرت سرمایه‌داری احیا کنند. به‌این منظر، سیستم‌داران صنعتی را که قبلاً در مالکیت دولت بودند خصوصی کردند، املاک دولتی یا شبه‌دولتی را فروختند و فعالیت‌هایی را که قبلاً

اندیشه

جان آورو

جودیت ییلر

دولت برعهده داشت به پیمان سپردند. کنشگران بازار، به‌ویژه بنگاه‌ها، دیگر مجبور نبودند ثروت جدیدی خلق کنند بلکه می‌توانستند از مالکیت اموالی سود برند که اغلب از سوی دولت‌های پیشین سوسیالیست یا پیشرو ایجاد شده بودند. در مجموع، بنگاه‌ها از «ثروت عمومی» (commonwealth) سود بردند. فلاسفه سیاسی‌ای چون مایکل هارت و آنتونیو نگرئ معتقدند تجربه‌ها و کالاهای عمومی‌ای که ما در زیستن با همدیگر خلق می‌کنیم، توسط بنگاه‌ها به‌خلق شرایط جدید جهت سود و قدرت سرمایه‌داری تخصیص می‌یابند (به حجم و کار بدون مزدی که ما در فیس‌پوک ارایه می‌کنیم یا سازماندهی همگانی که ارزش دارایی‌ها را بالا می‌برد فکر کنید) (یکمن، ۱۹۲۹). به قول یکمن این نظام‌ها به‌همراه بازار برای حکومت‌گرن، از توزیع خدمات و منافع متناسب با منطق بازاری بهره‌وری، رقابت و سودآوری بهره جستند و در واقع با استفاده از تکنولوژی‌های حکومتگری (technologies of governance) امنیتمان یافتند که شهروندان خودشان را مدیریت می‌کنند (چه بد چه خوب) و به‌قول لاوریش بک شهروندان آنها مجبور شدند در زندگی خود به کارآفرینی تبدیل شوند تا در یک جهان بسیار متغیر انتخاب‌هایشان را مدیریت کنند و مسوولیت فردی شکست‌هایشان را برعهده گیرند چرا که وقتی دولت خدمات اجتماعی را قطع کند، سوزه‌های نئولیبرال باید رقابت کنند تا از سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های مذهبی، بنگاه‌ها و نهادهای دانه‌اعتبارت خریداری شوند چونند که همه آنها در شبکه‌های حکومتگری نئولیبرال به دولت متصل هستند. بنابراین جوامع نئولیبرال از دولت ملی به حکومتگری عمومی-خصوصی و شهروندی کارآفرینانه حرکت می‌کنند. آنها‌یی که نتوانند رقابت کنند- همچون بی‌خانمان‌ها، زندانیان یا آنها‌یی که قبلاً به زندان افتاده‌اند- از شهروندی کامل مستثنا شده و به حال خود رها می‌شوند (همان).

بااین توصیف نظام بازسازی‌شده سرمایه‌داری که منطق بازار را در کنار خود می‌بیند، با نگاه انتقادی و در کل «امر اجتماعی انتقادی و راه‌یی‌بخش» همچون کارد و پنیر است و سرمدارانش همچون تاجر چارهای نشانندند جز آنکه «پایان جامعه» و «امر اجتماعی» را اعلان و حمایت کنند. در این صورت اندیشه‌های راستگرایانه و محافظه‌کار مهندسی، محاسبه و مدیریت شهروندان با سیاست‌های تبدیل دانشگاه‌ها به بنگاه اقتصادی (-cor poralization)، تغییر بخش‌های سیاست‌های رفاهی به بشردوستانه و کارآفرینان (-phi entrepreneurship)، گسترش خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی، بسط کار خدمانی با دستمزد پایین به استحاله و تغییر مفاهیم مهم و مبانی امر اجتماعی مشغول خواهند شد. رزمزه «مرگ جامعه‌شناسی» در کشور ما نیز چیزی جز تکرار دعای راستگرایانه «مرگ امر اجتماعی» با هدف چشم فروستن به ابعاد انتقادی و راه‌یی‌بخش آن خاصه «نظریه اجتماعی» و جامعه‌شناسی که رسالت نقد اجتماعی و اقتصادی واقعیات جامعه و چگونگی تحلیل حرکت خزنده و آرام این جریان و نقش سیاست‌های آن سر زندگی و مردم و اجتماعات را برعهده دارد، نخواهد بود. از این‌رو با این نکته که سیاست‌ها و تفکرات نئولیبرال هر دم به شکل پتی نو و در هر بستر و جامعه‌ای ماهیت و پیدایش متفاوتی را در خدمت سرمایه‌داری به دست می‌آورند، دور از انتظار نیست که در کشوری با نگاه و هژمونی فرهنگی و مذهبی نیز به شکل بت عیار وخناسی دیگر درآید که جهان تاکنون به خود ندیده است. شکلی که در خود مرگ جامعه‌شناسی را برای بستن کمر خدمت آگاهانه و ناآگاهانه و صوری به سرمایه‌داری و مهندسی اجتماعی و فرهنگی پیش‌فرض و فرارسیده و لازم داند. از این‌رو تامل در آینده خود به معنی روبه جلوداشتن و حیات و سرزندگی و عدم قربات با مرگ است. اندیشیدن به آینده نظریه اجتماعی در شرایطی که برخی سودای مرگ جامعه‌شناسی بر سر کرده‌اند، بلنگی است برای اندیشیدن به آینده علوم اجتماعی محلی از نگاه غرب و اندیشمندانی که این علم را درانداخته‌اند و آن را با نقد و بحث به پیش برده‌اند و خواهند برد و از سویی جای امید و دلگرمی فکری و اندیشهای دیگری است برای تقویت مبانی فکری و فرهنگی علم ارزشمند اجتماعی و راه‌یی‌بخش.

هدف غایی اصالت

متفکرانی که از فیلسوف آلمانی قرن بیستم مارتین هایدگر تأثیر پذیرفته‌اند، سعی کرده‌اند همان‌طور که مفهوم اصالت در آثار این فیلسوف بسط یافته، به تقصیل روی این مفهوم کار کنند. برنارد ویلیامز، فیلسوف انگلیسی که از سنت فلسفی کلاسیک متفاوتی می‌آید، محوریت اصالت را در افکار خویش به این طریق بیان می‌کند: «اگر یک درون‌مایه در همه کارهای ما وجود داشته باشد، اصالت و بیان خویشتن است. یعنی این ایده که بعضی چیزها به معنای واقعی واقع‌ی نمودگار خود شما هستند و آنچه را هستید بیان می‌کنند و چیزهای دیگر چنین نمی‌کنند.» در بخش‌هایی از کتاب می‌خوانیم: «با خویشتن خویش صادق باش. خیلی‌ها، از پلونیوس در هملت تا آپرا وینفری پیوسته تشویق‌مان می‌کنند که در خون خود نظر

و حتی قوای درونی فهم، اراده و حافظه شما تنها می‌توانند در دنبال خداوند باشند. شما ریشه یا زاری‌فای دارید که تمام این قوا از آنجا بیرون می‌آیند، مثل خطوطی که از مرکز یک یا شاخه‌هایی که از تنه درختی بیرون می‌آیند. این عمق را مرکز، سرمایه و بنیاد روح می‌نامند. این عمق وحدت و ابدیت و به تعبیری دیگر، بی‌کرانی روح شماست زسرا به قدری بی‌کران است که چیزی جز بی‌کرانی خداوند نمی‌تواند او را خشود کند. با نظر به چنین تصویری از خداوند درون، طرح چرخشی به درون برای یافتن هدایت و حقیقت غایی بده‌یی به نظر می‌رسد. چارلز تیلور به تفصیل نشان داده است که چطور ایده‌های دینی نقشی محوری در درک ما از «خود» یافته‌اند، در کی که ما اکنون در جهان مدرن آن را با دیگران شریکیم. کتاب در جست‌وجوی اصالت به ردیابی بسط تاریخی مفهوم اصالت از خاستگاه‌هایش در قرن هجدهم تا کاربردهای مساله‌دار امروزیان آن می‌پردازد.»

ادامه از صفحه ۷

سمت‌وسوهای

جامعه‌شناسی‌های نوین

اسما گفت‌وگو با فیلسفه همچنان به‌طور بالقوه‌ای برای جامعه‌شناسی برانگیزاننده است، زیرا در استقلال هریک از این دو حیطه فکری مجزا، منبع فلسفی می‌تواند خوراک‌ی برای تجدید دایمی مفهوم‌سازی‌های [جامعه‌شناختی] و نیز فاصله‌گیری انتقادی نسبت به عادی‌شده‌ترین مفاهیم را فراهم کند. برعکس، فلسفه می‌تواند از رودررویی قاعده‌مند با واقعیت که علوم اجتماعی ارایه می‌دهند بهره ببرد.

اضافه بر این در حالی‌که عوامل گوناگونی مانند حرف‌آی‌شدن، افسون‌زدایی نسبت به آرمانشهرهای سیاسی یا افزایش جایگاهی که رسانه‌های جمعی در زندگی عمومی اشغال می‌کنند، باعث شده جامعه‌شناسان در دنیای دانشگاهی و پژوهشی را به سوی بیرون ببینند و از مباحثی که جامعه‌با‌آنها‌دست‌به‌گریبان است فاصله داشته باشند، مگر هنگامی که قرار باشد جامه کارشناس بپوشند و به ایفای نقشی برای ترمیم نظم‌های اجتماعی بپردازند. کرکوف بر آن است که باید- باوجود اصطکاک‌های بین جامعه‌شناسی و سیاست، از هرنوعی هم که باشد- فضای اندیشیدن را، به لحاظ جامعه‌شناختی، گسترش دهیم حتی اگر علیه باورهای سیاسی‌مان باشد. همگان گرای‌ی‌های آکادمیکی که در حرکت حرف‌آی‌شدن جامعه‌شناسی وجود دارند در این زمینه چندان کمکی به ما نمی‌کند. موازنه‌ای بین فاصله‌گیری (جدایی از ایده‌های ازپیش‌تعیین‌شده‌ای که بر مفاهیم و روش‌ها تکیه می‌کنند) و تعهدپذیری (نوعی درگیربودن در جهان اجتماعی که می‌کوشیم آن را مطالعه کنیم)، به نظر راهی به‌لحاظ علمی آفرینش‌گتر است.

فضای اشغال‌شده توسط واژگان فایده‌نگار (در قالب کاربرد واژه منفعت یا منافع در توصیف - تفسیر - تبیین جهان‌های اجتماعی دام سومی را تشکیل می‌دهد که به گفته کرکوف امروز جامعه‌شناسی فرانسه با آن مواجه شده است و در این راستاست که کرکوف یک گفت‌وگوی دوباره فلسفی را با واژه‌های عدالت، استراتژی، عشق، خشونت و آشنایی به جامعه‌شناسان، در مقام صنعتگران فکری پیشنهاد می‌دهد که درست است که بر میراثی حرف‌آی تکیه می‌زنند، اما همچنین دارای روحیه گوشه‌ای‌اند بر پدیده‌های نو؛ پرستشگرهای فلسفی، ذوق برای تاریخ و مردم‌شناسی جوامع غیرغربی، کنجگویی برای مباحث و جنبش‌های اجتماعی، حس‌پذیری نسبت به تنوع صور فرهنگی (ادبیات، انیمیشن، سینما، موسیقی، هنرهای پلاستیک، آواز، تئاتر و طراحی).

پدیده «مادی‌با»

پیش از این کتاب «رهبری به شیوه مادی‌با؛ درس‌های رهبری از نلسون ماندلا» نوشته «مارتین کالونگا باندا» توسط این انتشارات و با قلم همین مترجم منتشر شده بود. در این کتاب شماری از مردان و زنان در مورد چگونگی تأثیر‌گذاری ماندلا بر زندگی خود سخن می‌گویند و به این ترتیب خصوصیاتی را که ماندلا را به یکی از رهبران سرشناس زمانه ما تبدیل کرد، با ما در میان می‌گذارد. بیشتر وقایع این کتاب مربوط به زنان و مردان کاملاً معمولی است. تعدادی از یادداشت‌ها هم از طریق روزنامه‌ها و مجلات و تلویزیون جمع‌آوری شده‌اند. اینکه این وقایع همان‌گونه که شرح داده می‌شوند اتفاق افتاده یا نه، چندان مهم نیست. آنچه مهم است این است که روایان همه تلاش می‌کنند پدیده مادی‌با را تعریف کنند. اصول رهبری از دیدگاه نلسون ماندلا همچون محترم‌شمردن منزلت انسان، الهام‌گرفتن از مردم، شجاع‌بودن، عمل پیش از سخن، تمرین تواضع، بهادان به مخالفان و استفاده از ویژگی‌های مثبت آنها، احترام به ملت و ارج‌نهمان به زندگی و کناره‌گرفتن از قدرت در زمان مناسب و دادن فرصت برای ظهور استعداد‌های تازه از جمله ویژگی‌هایی است که پس از خواندن شرح این افراد از زندگی ماندلا متوجه می‌شویم.

نگاه

کودکی در دانه خدا

اولسین دفتر از مجموعه «در دانه خدا» مجموعه دفترهای شناخت زندگی و آثار و مبارزه امام‌حسین(ع) مخصوص نوجوانان با عنوان «قصه‌گونه‌ای ولادت و کودکی امام‌حسین» نوشته «محمدعلی زم» منتشر شد.

زم در بخشی از مقدمه به ذکر خاطره‌ای از سفر ۱۰ سال پیش خود به کرپلا و سوالاتی که در مورد زندگی، کودکی، نوجوانی، جوانی، میان‌سال‌ی امام، معلومات امام و موقعیت اجتماعی او از نوجوانان پرسیده، پرداخته است. «متأسفانه اکثر پاسخ‌ها به شناخت اندک آنها از عاشورا یا حداکثر حرکت امام از مدینه یا از مکه به خاطر فشار حکومت یزید ختم می‌شد. این پاسخ‌ها مرا به تامل واداشت که چگونه امامی که فصل مشترک ارادت اکثریت مذاهب و مسلمان‌هاست، باید در میان ارادتمندانش چنین گم و پنهان مانده باشد؛ امامی که حتی پیروان کثیری از سایر ادیان پیش از اسلام هم به او نگاه عاشقانه و عقیده‌مومانه دارند. امامی که حتی انسان‌های دین‌نگزیده و دین‌نار و پیروان مکاتب و فرقه‌های مادی و حتی اشخاص لایبالی هم به تاسی و تائر از او، نشانه‌های ارادت خود را در تاریخ اقوام و آذهان اشخاص به یادگار گذاشته و می‌گذارند.

هر کجا نشانی برای نوشتن دیده‌ام، سراسیمه در حد بضاعت به سوشش رفته و برگ و میوه و شاخه‌ای از آن را چیده‌ام و بیش از هفت، هشت‌تبار یافتنی‌ها را نوشته و به دلیل عدم‌رضایت از آنها کنارشان گذاشته‌ام اما به برکت اتفاقات امیدوارکننده‌ای که در پرتوی عنایات حضرت حق در چندماه اخیر نصیب شده است، حال و شور دیگری پیدا کرده‌ام و در میان آنها کشنده‌ام را یافته‌ام.» ابتر کیست و کوثر کجاست؟ انتظار، نورسیده آسمانی، فطرس آزاده، جشن عقیقه، معجزه تربت، بر منبر مسجد مدینه، روانکاو رفتاری و گنجینه کودکی از جمله فصول این کتاب هستند.

دردانه خدا
محمدعلی زم
ناشر: کتاب جمهور
چاپ اول: ۱۳۹۲
قیمت: ۵۰۰۰ تومان

مرور

بهشتی در نگاهی دوباره

کتاب «نگاهی دوباره» حاوی پیام‌ها و مقالاتی است که اندیشمندان و علاقه‌مندان شهید بهشتی به‌مناسبت سی‌امین سالگرد شهادت ایشان به همایشی با همین عنوان ارایه دادند.

اسما بنا به دلایلی امکان برپایی این همایش فراهم نمی‌شود. به همین خاطر انتشارات دانشگاه مفید با همکاری مرکز نشر آثار شهید بهشتی آثار عرضه‌شده را چاپ و منتشر می‌کند.

این کتاب در چهار بخش کلی تهیه و تدوین شده است. بخش نخست شامل گزارش افتتاحیه همایش ملی، پیام‌های موسوی اردبیلی و آیت‌الله هاشمی‌فسطنانی است. بخش دوم به مقالات اجتماعی و سیاسی اختصاص دارد.

علیرضا حبیبی‌بهشتی در مقاله‌ای «شهید بهشتی و لیبرالیسم» را واکاوی می‌کند و می‌نویسد: «بهشتی با تکیه بر سرمایه‌گرا‌نقدر تحقیقاتی و مطالعاتی پرسابقه‌ای که در زمینه شناخت جهان متجدد از آن برخوردار بود، از جاده انصاف خارج نشد و در گفتار فشرده‌ای که در این زمینه ارایه می‌کند، در توصیف و نقد لیبرالیسم دستخوش سیاست‌زدگی رایج زمانه خویش نگشت و سعی کرد با زبانی ساده و قابل فهم برای عموم مردم و در عین حال با حفظ انصاف، امانت و دقت، موضوع را مورد بررسی قرار دهد، وی در ادامه جنبه‌های مثبت و منفی لیبرالیسم را از دید شهید بهشتی برمی‌شمرد. جنبه‌های مثبت عبارتند از: ۱- مخالفت با حاکمیت و حکومت استبداد فردی ۲- مخالفت با استبداد جمعی ۳- تکیه لیبرالیسم اقتصادی بر مالکیت فردی و فعالیت‌های اقتصادی فردی... اما ایشان اذعان می‌دارند که لیبرالیسم جنبه‌های منفی هم دارد که به آسانی نمی‌توان از آنها گذشت. ۱- از نظر معتقدان به وحی الهی، لیبرالیسم از این نظر که تنها منبع معرفت و آگاهی را عقل می‌داند و به‌وحی به‌عنوان یک سرچشمه مستقل آگاهی بها نمی‌دهد، در معرض انتقاد است. ۲- بر لیبرالیسم از این نظر که اقتدر بر آزادی فردی تکیه می‌کند که تنگنهای نامرئی و مرئی را که حاکمیت اقتصاد آزاد و سرمایه‌داری جهانی در عرصه میدان عمل افراد و گروه‌های کوچک تحمیل کند، نادیده می‌نگارد.

بخش سوم شامل مقالات اقتصادی است. در این بخش دیدگاه بهشتی درخصوص نظریه عدالت، کار و فعالیت مولد، نظام اقتصادی، پول و با مورد بررسی قرار می‌گیرد. در یکی از مقالات حسین راغفر بر آن است که نظریه عدالت را از آرای شهید بهشتی استخراج کند. وی در این خصوص می‌نویسد: «من سعی نمودم در این مقاله با استناد به برداشت‌های شهید بهشتی از منابع معرفتی اسلام کلی طرح برای اصول عدالت توزیعی در اسلام پیشنهاد کنم. در این طرح بر هر دو نقش فرد و جامعه در شکل‌بخشیدن به برداشت‌ها و انتظارات افراد از یک زندگی سعادت‌مند تأکید می‌شود. حفظ کرامت انسان، هدف عدالت توزیعی در اسلام است. نکته حایز توجه در این نگاه به عدالت توزیعی این است که عدالت به‌توزیع منابع محدود نشده است؛ بلکه تحقق عدالت در اسلام در گرو استقرار نهادهای ضامن مناسبات عادلانه بین حکومت و آحاد مردم است.»

در نهایت در بخش آخر که با عنوان میزگرد تدوین شده است، فرشاد مومنی خطوط کلی روش‌شناسی شهید بهشتی را بررسی می‌کند و می‌نویسد: «مهم‌ترین مولفه روش‌شناسی شهید بهشتی که برای فهم اقتضات زمان از آن بهره می‌گرفت این است که ایشان به آیات قرآن مجید استناد می‌کنند و بر اساس آن، به این نکته می‌رسند و آیات را کلید مهمی برای فهم اسلام راستین در نظر می‌گیرند و معتقد بودند که مخاطب پیام قرآن مطلق ناس است نه فقط مسلمانان.»

نگاهی دوباره
مجموعه مقالات
ناشر: دانشگاه مفید
چاپ: پاییز ۱۳۹۲
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان